

УДК 740.1

DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2023.1.1/49>**Пашко С. В.**

Відокремлений структурний підрозділ

ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Полтавський інститут економіки і права

АФРИКАНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИЙ ДІАЛЕКТ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Стаття присвячена аналізу відомостей про африкансько-американський діалект англійської мови – набір англійських соціолектів, якими розмовляє більшість темношкірих людей у Сполучених Штатах і Канаді. У стаття з'ясовано, що найчастіше цей діалект відносять до діалектного континууму в діапазоні від афро-американської народної англійської до більш стандартної американської англійської. Як і інші широко розповсюджені мови, афро-американська англійська відрізняється стилістично, географічно, розмовними варіантами та здобутками літератури та усної традиції протягом століть. Як відзначають когнітивні антропологи та психологи, способи, якими багато чорношкірих американців (як молодь, так і дорослі) використовують слова та фрази англійської мови, одночасно відображає та підсилює децю інші когнітивні концепції світу, ніж ті, що пов'язані зі стандартною англійською мовою. У статті відкрито, що африкансько-американська англійська є предметом певних публічних суперечок. Ці дискусії дали зрозуміти соціолінгвістам, що вони не досягли однієї зі своїх головних цілей – просвітити громадськість і поширити результати десятки років інтенсивних досліджень. Розкрито та визначено помилковим і упередженим розуміння того, що таке африкансько-американський діалект англійської мови і як він характеризує людей, які на ньому говорять у соціальному розумінні. Ця проблема ускладнюється тим фактом, що в спільноті, яка розмовляє на цьому діалекті, ставлення до мови є складним і двозначним.

Ключові слова: африкансько-американській діалект, англійська мова, соціолінгвістика, соціолект, лексикологія, фонетика.

Постановка проблеми. Важливим об'єктом дослідження сучасної соціолінгвістичної стилістики є вивчення діалектів як мовно-виразових засобів, що відіграють значну роль у творенні мовної картини окремого індивіда і певної спільноти людей, а також відображає мовні традиції певної епохи загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема африкансько-американського діалекту англійської мови міститься у не чисельних дослідженнях лінгвістів та соціолінгвістів Сполучених Штатів Америки. Зокрема проблемою походження та соціальної ролі діалекту займалися Alondra Oubré, Walter Edwards, John R. Rickford, Marianna Di Paolo, Arthur K. Spears. Лексичними і фонетичними особливостями займалися Jack Sidnell та Fredric Cassidy.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Хоч проблема африкансько-американського діалекту висвітлена у соціолінгвістиці США ця проблема залишається не висвітленою у європейській науці, зокрема в українській.

Мета статті. Охарактеризувати історію, проблематику у соціолінгвістиці, лексичні та фонетичні особливості африкансько-американського діалекту англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Історія африкансько-американського діалекту та його генетична приналежність, з тими різновидами мови він пов'язаний, є предметом суперечок. Деякі вчені стверджують, що даний діалект розвинувся в результаті контакту між носіями західноафриканських мов і носіями народних різновидів англійської мови [7, с. 2]. Згідно з такою точкою зору, західноафриканці вивчали англійську мову на плантаціях у південних прибережних штатах (Джорджія, Південна Кароліна тощо) від дуже невеликої кількості носіїв мови (наймані робітники). Деякі припускають, що це призвело до розвитку рудиментарного піджина, який пізніше був розширений шляхом процесу креолізації [7, с. 2].

Інші, хто виступає на захист концепції для розвитку африканського діалекту, припускають, що контактна мова (ранній вид діалекту, що досліджується, подібний до креольської мови) розви-

нувся через процеси засвоєння другої мови. Згідно з такою точкою зору, західні африканці, щойно прибули на плантації, мали б обмежений доступ до англійських граматичних моделей, оскільки кількість носіїв мови була дуже малою (лише кілька найнятих слуг на кожній плантації) [7, с. 3]. У такій ситуації спільнота тих, хто вивчає другу мову, може прищепити той англійський словниковий запас, який можна зібрати з тимчасових зустрічей, до кількох граматичних моделей, які є спільними для мов Західної Африки. Те, що лінгвісти називають універсальною граматикою (правила та тенденції, які застосовуються до всієї природної людської мови), також відіграло б значну роль у таких процесах. Схоже відбувалося в Карибському басейні та в інших місцевостях, зокрема в Сполучених Штатах.

Багато вчених не підтверджують вищенаведену концепцію. Ці дослідники стверджують, що демографічні умови в США та Карибському басейні (де широко розповсюджені реструктуровані креольські мови) насправді були досить різними і що умови, необхідні для появи повноцінної креольської мови, ніколи не були виконані в США. Ці вчені неодноразово доводили, що те, що сьогодні виглядає як відмінні риси африкансько-американського діалекту, насправді має прецедент у різних варіантах англійської мови, якою розмовляють у Великій Британії та на півдні Сполучених Штатів. Здається доцільним припустити, що обидва погляди є частково правильними і що африканський діалект в американській англійській певною мірою розвинувся через реструктуризацію, а також успадкував багато своїх сьогоденніших відмінних рис від старих різновидів англійської мови, які колись були широко поширеними [7, с. 4].

Африкансько-американська англійська є предметом певних публічних суперечок [1, с. 102]. Ці дискусії дала зрозуміти соціолінгвістам, що вони не досягли однієї зі своїх головних цілей – просвітити громадськість і поширити результати десятки років інтенсивних досліджень. Помилковим і упередженим є розуміння того, що таке африкансько-американський діалект англійської мови і як він характеризує людей, які на ньому говорять у соціальному розумінні. Ця проблема ускладнюється тим фактом, що в спільноті, яка розмовляє на цьому діалекті, ставлення до мови є складним і двозначним. Багато дослідників протиставляють різноманіттю тому, що вони називають «нормативним спілкуванням». У той же час ці самі мовці можуть також висловлювати явно

позитивне ставлення до діалекту в інших випадках і можуть також зауважувати недоречність використання стандартної англійської мови в певних ситуаціях. Хоча ситуація в цьому випадку стає більш екстремальною через контекст расового та етнічного конфлікту, нерівності та упереджень у Сполучених Штатах, вона не є унікальною. Таке амбівалентне та багатовалентне ставлення до нестандартних різновидів мови було задокументовано для багатьох спільнот у всьому світі та в Сполучених Штатах зокрема [7, с. 6].

Чорношкірі письменники від Пола Лоуренса Данбара до Зори Ніл Герстон і Августа Вілсона широко використовували його у своїй творчості, а деякі, як Джеймс Болдуїн, Тоні Моррісон, і Джун Джордан високо оцінили використання. Чорношкірі проповідники, коміки та співаки, особливо репери, також використовують його для драматичного чи реалістичного ефекту. Але багато інших людей, чорних і білих, вважають це ознакою обмеженої освіченості чи витонченості, спадщиною рабства чи перешкодою для соціально-економічної мобільності [6, с. 3].

Незважаючи на те, що африкансько-американський діалект має деякі характерні лексичні одиниці (наприклад, *homey* і *crib*), багато з того, що люди знають із репу, хіп-хопу та іншої популярної темношкірої культури, – це сленг, словниковий запас молодих людей, який майже за визначенням підлягає швидким змінам, і в багатьох випадках перетинається або поширюється й на інші етнічні групи, стаючи майже іконою самої молодіжної культури. Але частинами, які є спільними для більшості вікових груп (хоча діалект, як правило, найчастіше використовуються підлітками), і яка найбільше пов'язує розвиток цього діалекту з креольської мови є його фонологія, лексика та граматики. Це аспекти, рідше поширюються на інші соціальні групи, та є цілком регулярними. Найбільша помилка людей щодо африкансько-американського діалекту полягає в тому, що вони вважають цей діалект недбалим чи лінивим мовленням, де немає лінгвістичних законів. Як і всі розмовні мови, досліджуваний діалект керований правилами [5, с. 1].

Африкансько-американський діалект не має окремого від інших різновидів англійської мови вокабуляра. Проте мовці використовують деякі слова, яких немає в інших різновидах, і, крім того, використовують деякі англійські слова способами, які відрізняються від стандартних діалектів.

Деякі слова, що використовуються в стандартній англійській мові, також можуть походити від

африкансько-американського діалекту або найменш від західноафриканських мов, які зробили внесок у розвиток у даний діалект. До них належать:

banana (Mandingo)

yam (Mandingo)

okra (Akan)

gumbo (Western Bantu)

Обговорення лексики досліджуваного діалекту можна продовжити, звернувши увагу на те, що слова складаються з форми (звуковий сигнал) і значення. У деяких випадках і форма, і значення взяті із західноафриканських джерел. В іншому випадку форма походить з англійської мови, але значення походить із західноафриканських джерел. Деякі випадки неоднозначні та включають те, що Фредрік Кессіді назвав множинною етимологією (форму можна простежити до кількох мов, наприклад, «cat» [3, с. 17-19].) [7, с. 7].

Західноафриканська форма + західноафриканське значення:

bogus 'fake/fraudulent' cf. Hausa boko, or boko-boko 'deceit, fraud' – несправжній, підробка;

herp, hip 'well informed, up-to-date' cf. Wolof heri, hipi 'to open one's eyes, be aware of what is going on' – зрозуміти, що відбувається насправді.

Англійська форма + Західноафриканське значення:

cat 'a friend, a fellow, etc.' cf. Wolof -kat (a suffix denoting a person) – друг;

cool 'calm, controlled' cf. Mandingo suma 'slow' (literally 'cool') – під контролем, спокійний;

dig 'to understand, appreciate, pay attention' cf. Wolof deg, dega 'to understand, appreciate' – розуміти, цінувати, приділити увагу;

bad 'really good' – дуже гарний.

У мовах Західної Африки та креольських мовах Карибського басейну слово, що означає «поганий/bad», часто використовується як «гарний/гарно/good/well» або «багато(-ий)/інтенсивно(-ий)». Наприклад, гайанською креольською мовою "mi laik am bad, yu poo" означає «він мені дуже подобається». Як вказує Delby a nyinata jaw-ke означає «Вона дуже гарна» (буквально «Вона гарна погана») мовою Mandingo (Vambara) [7, с. 8].

Ще один цікавий набір словникових одиниць називають запозиченими перекладами або «кальками». У таких випадках складна думка виражається в якійсь західноафриканській мові поєднанням двох слів. У афро-американському діалекті ці африканські слова були перекладені дослівно, і саме поняття виражається комбінацією еквівалентних англійських елементів.

bad-eye 'nasty look', cf. Mandingo, nyE-jugu 'hateful glance' (lit. 'bad-eye')

big-eye 'greedy', cf. Ibo. anya uku 'covetous' (literally 'big-eye'). Всі дані вирази можна перекласти як «велике око».

Будь яке обговорення афро-американського діалекту потребує врахування також і неологізмів, які часто носять регіональний колорит або особливості світогляду різних поколінь.

Фонетика африкансько-американського діалекту відрізняється від стандартного варіанту англійської мови. Вчені надають значення відмінностям у вимові чи акценті, і тому вивчення фонології (систематичне формування звуків у мові) є важливою частиною соціолінгвістики. Слід зазначити, що фонологія не має нічого спільного з орфографією. Те, як слово пишеться, часто не вказує на те, як це слово читається або, тим більше, як вимовляється [7, с. 8].

Jack Sidnell дає такі характерні особливості приголосним звукам у своєму дослідженні про африкансько-американський діалект англійської мови:

У випадку двох приголосних в кінці слова (наприклад, *-st* у слові *test*), кінцева *t* випадає. Певною мірою це простежується в усіх різновидах англійської мови, включаючи стандартні. У афро-американському діалекті група приголосних скорочується несистематично.

Таким чином якщо наступне слово починається з приголосної, воно, швидше за все, буде редуковане, ніж якщо наступне слово починається з голосної. Наприклад, *west side* (проходить явище редукації: *wes side*), але у словосполученні *west end* випадіння літер при вимові не відбудеться.

Кінцеві звуки *t* або *d*, швидше за все, будуть опущені, якщо це не частина правильного дієслова минулого часу (*-ed*). Закінчення *-ed* вимовляється як *t*, *d* або *id*, залежно від попереднього звуку, що є правилом стандартної англійської мови.) Наприклад, імовірно, скорочення відбудеться у випадку *John rand fast* (стаючи *John ran fas*), ніж у випадку *John passed the teacher in his car*.

Вимова звуку *th*:

Даний буквосполучення може позначати два різні звуки в англійській мові: як шиплячий звук, як у *think*, *thin* і *think*, так і дзвінкий звук, як у *the*, *they* і *that*. У африкансько-американському діалекті англійської вимова цього дифтонгу має свою специфіку та залежить від розташування в слові.

На початку слова дзвінкий звук (наприклад, у *that*) зазвичай вимовляється як *d*, тому *the*, *they* і *that* вимовляються як *de*, *dey* і *dat*. Досліджува-

ний діалект поділяє цю особливість з багатьма іншими нестандартними діалектами, включно з діалектами східного узбережжя Сполучених Штатів і Канади. Менш поширеною в афро-американському діалекті є вимова глухого звуку як *t*. Таким чином, *think* може стати *tin*, але рідко. Проте це дуже поширена риса карибських креольських мов, у яких *think* зазвичай вимовляється як *tink*. Коли звук *th* супроводжується *r*, у африкансько-американському діалекті можна вимовляти *th* як *f*: *throat* – *froat*.

Усередині слова глухий звук як у *nothing*, *author*, *ether* часто вимовляється як *f*. Тому носії афро-американського діалекту інколи кажуть *nufn* та *ahfuh*. Дзвінкий звук у слові може вимовлятися як *v*. Таким чином, *brother* стає *bruvah*.

У кінці слова *th* часто вимовляється як *f*. Наприклад, «*Ruth*» вимовляється як *Ruf*; *south* вимовляється як *souf*. Коли попередній звук є носовим (наприклад, *n* або *m*), *th* часто вимовляється як *t*, *tent* – *tenth*; *mont* – *month*.

Звуки *l* та *r*:

Якщо ці звуки на початку слова, проходить процес вокалізації, і вимовляються як *uh*. Це найбільш помітно після голосного звуку (*steal*, *sister*, *nickel* перетворюються на *steauh*, *sistuh*, *nickuh*). У деяких варіантах афро-американського діалекту (наприклад, на півдні США) *r* не вимовляється після голосних *o* та *u*. Слова *door* і *doe*, *four* і *foe*, *sure* і *show* можуть вимовлятися однаково.

У цьому ж дослідженні Jack Sidnell наводить такі особливості голосних звуків:

Носові голосні:

Коли носовий звук (*n* або *m*) стоїть за голосним, носії африкансько-американського діалекту іноді редукують носовий приголосний і назалізують голосний. Ця назалізація пишеться з тильдою (~) над голосною. Отже, «людина» стає *mã*.

Носові приголосні та голосні переднього ряду:

У багатьох варіантах англійської мови, включно зі стандартними, голосні *i* в *pin* і *e* в *pen* звучать по-різному в усіх словах. А в африкансько-американському варіанті мови ці звуки зливаються перед носовим. Тому *pin* і *pen* вимовляються з однаковим голосним звуком. Більшість різновидів англійської мови півдня США також розділяють ці голосні, тому це лише відмінна риса африкансько-американського діалекту на півночі Сполучених Штатів.

Дифтонги:

Деякі голосні, такі як у словах *night* і *my* або *about* і *cow*, називаються дифтонгами. Тобто при вимові дифтонгів при вимові декількох голосних

змінюється положення язика. У досліджуваному діалекті голосна у слові *night* або в *my* часто не є дифтонгом. Тому, вимовляючи слова з цим дифтонгом, носії діалекту (а також носії південних вимов) не переміщують язик у переднє верхнє положення під час вимови слів. Отже, *my* вимовляється як *ma* (*he's over at ma sister's house*).

Наголос:

Вимова у африкансько-американському діалекті залежить від деяких особливостей у розстановці наголосу в слові. Отже, якщо такі слова, як *police*, *hotel* і *July*, вимовляються з наголосом на останньому складі в стандартній англійській мові, то у африкансько-американському діалекті вони можуть мати наголос на першому складі, таким чином можна простежити таку особливість у цих словах як *po-lice*, *ho-tel* і *Ju-ly* [7, с. 7–10].

Висновки. Історія африкансько-американського діалекту та його генетична приналежність, з тими різновидами мови, що він пов'язаний, є предметом суперечок. Деякі вчені стверджують, що даний діалект розвинувся в результаті контакту між носіями західноафриканських мов і носіями народних різновидів англійської мови. Деякі припускають, що це призвело до розвитку рудиментарного піджина, який пізніше був розширений шляхом процесу креолізації. Багато вчених не підтверджують вищенаведену концепцію. Ці дослідники стверджують, що демографічні умови в США та Карибському басейні (де широко розповсюджені реструктуровані креольські мови) насправді були досить різними і що умови, необхідні для появи повноцінної креольської мови, ніколи не були виконані в США.

Африкансько-американський діалект не має окремого від інших різновидів англійської мови вокабуляра. Проте мовці використовують деякі слова, яких немає в інших різновидах, і, крім того, використовують деякі англійські слова способами, які відрізняються від стандартних діалектів.

Деякі слова, що використовуються в стандартній англійській мові, також можуть походити від африкансько-американського діалекту або принаймні від західноафриканських мов, які зробили внесок у розвиток у даний діалект.

До деяких фонетичних особливостей африкансько-американського діалекту можна віднести такі особливості вимови приголосних та голосних. У випадку двох приголосних в кінці слова (наприклад, *-st* у слові *test*), кінцева *t* випадає. Певною мірою це простежується в усіх різновидах англійської мови, включаючи стандартні. У багатьох варіантах англійської мови, включно зі стандарт-

ними, голосні *i* в *rip* і *e* в *rep* звучать по-різному в усіх словах. А в африкансько-американському варіанті мови ці звуки зливаються перед носовим. Тому *rip* і *rep* вимовляються з однаковим голосним звуком. У афро-американському діалекті група приголосних скорочується несистематично. Більшість різновидів англійської мови півдня США також розділяють ці голосні, тому це лише відмінна риса африкансько-американського діалекту на півночі Сполучених Штатів.

Вимова у африкансько-американському діалекті залежить від деяких особливостей у розста-

новці наголосу в слові. Отже, якщо такі слова, як *police*, *hotel* і *July*, вимовляються з наголосом на останньому складі в стандартній англійській мові, то у африкансько-американському діалекті вони можуть мати наголос на першому складі.

Як можна зробити висновок, що тема африкансько-американського діалекту англійської мови ще недостатньо досліджена у лінгвістиці США, а в українській науці майже не представлена. Детальне вивчення у свою чергу допоможе поглибити вивчення різних діалектів англійської мови та у дослідженнях істориків та соціолінгвістів.

Список літератури:

1. Di Paolo, Marianna, Spears, Arthur K. Languages and Dialects in the U.S. Focus on Diversity and Linguistics. P. 102.
2. Edwards, Walter. African American Vernacular English. Phonology, in Kortmann, Bernd (ed.). A Handbook of Varieties of English. A Multimedia Reference Tool. Vol. 2. 2004. P. 383.
3. Farrison, W. Edward. Dialectology versus Negro dialect. CLA Journal, 13. 1970. P. 21–27.
4. Oubré, Alondra. Black English Vernacular (Ebonics) and Educability: A Cross-Cultural Perspective on Language, Cognition, and Schooling. 1997. P. 1.
5. Rickford, John R. Ebonics Notes and Discussion. P. 1.
6. Rickford, John R. What is Ebonics (African American English)? P. 3.
7. Sidnell, Jack. African American Vernacular English (Ebonics).

Pashko S. V. AFRICAN-AMERICAN DIALECT OF ENGLISH

The article is devoted to the analysis of information about the African-American dialect of English as a set of English sociolects spoken by the majority of black people in the United States and Canada. The article found that this dialect most often falls on a dialect continuum ranging from African-American Vernacular English to more standard American English. Like other widely spoken languages, African American English differs stylistically, geographically, in colloquial variants, and as a result of literary and oral tradition over the centuries. As cognitive anthropologists and psychologists have noted, the ways in which many Black Americans (both youth and adults) use English words and phrases both reflect and reinforce somewhat different cognitive conceptions of the world than those associated with standard English.

The article reveals that African-American English is the subject of some public controversy. These debates have made it clear to sociolinguists that they have not achieved one of their main goals – to educate the public and disseminate the results of decades of intensive research. The flawed and biased understanding of what an African-American dialect of English is and how it characterizes its speakers in a social sense is exposed and defined. This problem is compounded by the fact that in the community that speaks this dialect, attitudes towards the language are complex and ambiguous.

Key words: African-American dialect, English language, sociolinguistics, sociolect, lexicology, phonetics.